

1.Ткачук Л.В. Консолідація земель: ефективне використання та охорона в умовах трансформації земельних відносин: монографія / Л.В. Ткачук. – Львів: львівський національний аграрний університет, 2009. – 249 с.

2. Ткачук Л.В. Фрагментація та роздробленість земель в постприватизаційний період: проблеми сьогодення / Л.В. Ткачук // Землеустрій і кадастр. – 2008. – №4. – С. 58–63

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12. 2003 р. № 1908. «Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується»// Офіційний вісник України. – 2017. – № 51. – Ст. 1569.

4. The Design of Land Consolidation Pilot Project in Central and Eastern Europe. – Roma: FAO, 2003. – 65 p. 5. Land administration in the unece region : Development trends and main principles. – UNITED NATIONS, ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE. – Geneva, – 2005. – 112 p.

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

Гончарова Ю.Р.

(науковий керівник к.е.н., доцент Петренко О.Я.)

Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва

У відповідності до статті 52 Закону України «Про землеустрій» [1], земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва повинні використовуватися відповідно до розроблених та затверджених в установленому порядку проектів землеустрою, що забезпечують еколого - економічне

обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь і передбачають заходи з охорони земель.

За час реформування земельних відносин роботи із землеустрою майже не проводилися. За цей час в основному виконувалися земельно-кадастрові роботи щодо оформлення права власності і встановлення меж земельних ділянок для власників землі і землекористувачів, здебільшого це стосувалося земель сільськогосподарського призначення. Такий перебіг справи значною мірою вплинув на розміри та сталість землекористувань сільськогосподарських підприємств, у результаті чого порушено й знищено сівозміни, що стало причиною нераціонального і неефективного використання земель та їх охорони. Недотримання заходів охорони земель, збільшення антропогенного негативного впливу на сільськогосподарські землі, скорочення обсягів меліоративних, культуртехнічних робіт, порушення системи землеробства призвели до погіршення якості земель, тобто до зниження родючості ґрунтів – їх виснаження, засолення, заболочення, а також до активізації ерозійних та інших негативних процесів.

Більшість аграрних формувань нового типу, заснованих на різних формах власності на землю, зокрема й на орендних відносинах, здійснює свою діяльність за відсутності не тільки проектів землеустрою, які б обґрунтовували організацію території, вони навіть не мають юридично сформованих і технічно оформлених землеволодінь та землекористувань і планово-картографічних матеріалів. Негативні наслідки неефективного та безгосподарського використання основного багатства країни – землі свідчать про необхідність вирішення еколого-економічних проблем у землекористуванні.

Основними напрямками подальшого розвитку земельних відносин в Україні є забезпечення сталого,

екологобезпечного, невиснажливого та раціонального землекористування з одночасним удосконаленням структури угідь і доведення рівня їхньої сільськогосподарської освоєності, розораності та лісистості до оптимальних розмірів. Важливе значення має також переведення на модель сталого й екологобезпечного функціонування землеробства за рахунок запровадження екологічно стійких, природо-, ресурсо- та енергоощадних зональних систем землеробства з науково обґрунтованими структурами агроландшафтів, сільськогосподарських угідь і посівних площ; адаптованих ґрунтозахисних та екологобезпечних технологій і систем ґрунтів, що дають можливість підвищувати їхню родючість, запобігати виснаженню й деградації земельних ресурсів. Здійснення вищевказаних заходів та підходів забезпечить еколого - економічне ресурсозберігаюче землекористування.

Раціональне природокористування повинно починатися з організації території, тобто із створення оптимізованого агроландшафту з економічно обґрунтованим і доцільним співвідношенням сільськогосподарських угідь, лісових насаджень, земель рекреаційного та природоохоронного призначення. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів» [2] яким вирішила запровадити обов'язкове застосування сівозміни.

Внутрішньогосподарська організація території сільськогосподарських підприємств є однією з найважливіших організаційно-територіальних основ функціонування сільськогосподарського виробництва, підвищення ефективності використання та охорони земель. Питання раціональної організації території сільськогосподарських підприємств розглядаються в схемах і проектах їх землеустрою.

Вона встановлює раціональне співвідношення і розміщення земель, кількість, розміри і розташування на території землекористування господарства виробничих підрозділів, господарських центрів, інших населених пунктів, тваринницьких ферм і комплексів, основних внутрішньогосподарських доріг і об'єктів інженерного облаштування території, зумовлює види і кількість сівозмін, площі природних кормових угідь, багаторічних насаджень і т. п.

Внутрігосподарську організацію території сільськогосподарського підприємства можна розглядати в двох аспектах: по-перше, як процес впорядкування розміщення на плані і місцевості стійких елементів території; по-друге, як результат цього процесу, впорядковане розміщення стійких елементів території землекористування сільськогосподарського підприємства в його межах.

В процесі внутрішньогосподарської організації території в межах окремого підприємства створюються природний і антропогенний каркаси землекористування шляхом упорядкованого розміщення елементів території, її природних об'єктів і антропогенних об'єктів, які багато в чому визначають організацію сільськогосподарського виробництва, використання і охорону земель.

Внутрігосподарську організацію території можна характеризувати технічними, економічними, екологічними і соціальними параметрами.

Технічні параметри містять інформацію про кількість і площу елементів території, про види її природних і антропогенних об'єктів, зокрема дані про кількість, розміри виробничих підрозділів, господарських центрів, інших населених пунктів; наявність і розміри капітальних об'єктів в господарстві; протяжності внутрішньогосподарських доріг і елементів інженерного обладнання території; видах і площах земель і сівозмін;

середніх розмірах контурів орних та інших земель; середніх відстанях від господарських центрів до території, що обслуговується і ін.

Економічні параметри включають вартість основних виробничих фондів; амортизаційні і експлуатаційні витрати по їх функціонуванню; витрати на нове будівництво виробничих об'єктів і заходи щодо поліпшення стану елементів території; транспортні витрати по обслуговуванню земель, вихід валової продукції на 100 га сільськогосподарських земель та інші показники виробництва [3].

Екологічні показники внутрішньогосподарської організації території включають залісненість (лісистість); сільськогосподарську освоєність, розораність, залуження, обводненість і антропогенну напруженість території; протиерозійну захищеність орних земель; екологічну стабільність території та інші.

Соціальні параметри внутрішньогосподарської організації території вказують на ступінь сприятливості умов життя, праці та побуту населення даного господарства, забезпеченість населення житлом, установами культурно-побутового обслуговування, витрати часу на непродуктивні переходи і переїзди працівників для обслуговування сільськогосподарських земель, тваринницьких ферм і комплексів, інших виробничих об'єктів; втрати часу населення на отримання культурно-побутових послуг і т. д

Проект землеустрою, що забезпечує еколого - економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь сільськогосподарського підприємства являє собою загальну модель організації його території, використання і охорони земель на довгострокову перспективу, оптимізовану з урахуванням природно-екологічних, економічних, інженерно-технічних і соціальних умов, є

черговим етапом здійснення схеми землеустрою щодо використання та охорони земель.

Основною метою внутрігосподарського землеустрою (до якого входить і проект землеустрою, що забезпечує еколого - економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь) є організація раціонального використання земель і пов'язаних з нею засобів виробництва, що забезпечують максимальну економічну ефективність сільськогосподарського виробництва, його природоохоронну і соціальну направленість.

Література

1. Про землеустрій. Закон України від 22.05.2003 № 858-IV зі змінами та доповненнями // Веб-джерело: Офіц. сайт Верхов. Ради України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15>

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів. Закон України від 04.06.2009 N 1443-VI зі змінами та доповненнями // Веб-джерело: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, N 47-48, ст.719. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1443-17>

3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. - 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.